

Sergey Kopylov, Ivan Stasiuk

**Sports achievements of Kamianets-Podilskyi National Ivan
Ohienko University – a significant contribution to the
development of Ukrainian sports**

Since the 1970s Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University has been famous for international achievements of its students. Thirteen golden, five silver and five bronze medals have been awarded to thirty-one students at the Olympic and Paralympic Games since 1972. Three golden, two silver and five bronze medals – this is the performance of four students at the World Games. Students repeatedly conquered World Championships and World Cups: eighty – first places, seventy-four – second ones and ninety-sixth – third places. Most awards were given at the European Championships and Cups – one hundred and twenty five golden, eighty eight silver and ninety five bronze medals. An important competition for any university is the performance of its students at the World University Games. The medal achievements of our university include two golden, twelve silver and ten bronze awards at these competitions. Students won one golden, two silver and five bronze medals at the European games. Two bronze medals were given to students at the Youth Olympic Games.

Key words: *sporting competitions, sporting rank, sporting award.*

Одержано 28 березня 2018 року

УДК 069:378.4(477.43-21)

С.А. Копилов, І.В. Паур

**Музей історії Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка: виховання любові до
ALMA MATER**

У статті проаналізовано створення та основні етапи діяльності Музею історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Висвітлено науково-пошукову, експозиційну, фондову роботу працівників музею у різні періоди його існування. Доведено, що Музей історії є невід'ємною складовою у системі навчально-виховної та наукової роботи навчального закладу.

Підкреслено, що головним його завданням стало накопичення, збереження та відтворення в хронологічній послідовності історії університету.

Ключові слова: музей, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач музею, експозиція, фонди.

Історія розвитку музейної справи на Поділлі неодноразово привертала увагу дослідників, які на жаль майже не аналізували діяльність музеїв навчальних закладів [1; 2]. Музей історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (далі – Музей історії) є складовою системи навчально-виховної та наукової роботи навчального закладу. Головним його завданням є нагромадження, збереження та відтворення в хронологічній послідовності історії закладу від часу створення і до сьогодення.

Створенню Музею історії навчального закладу передувало накопичення значної кількості історичних фактів, документів, різноманітних видань, рукописів, фотосвітлини, пов'язаних з його історією, що потребували систематизації та подальшого вивчення. Наприкінці 1960-х рр., відповідно до розпорядження ректора педагогічного інституту доцента І. Іваха, працівники кабінету естетичного виховання (завідувач – доцент, кандидат філософських наук А. Грицок) започаткували оформлення на четвертому поверсі головного корпусу (вул. Московська, 61) першої експозиції Музею історії. Його було відкрито 24 лютого 1971 р. під час святкування 50-річчя з дня заснування закладу¹ [3, с. 2]. Екскурсоводами цього дня були призначені ректор доцент І. Івах, старший викладач Є. Великий, проректор доцент В. Тищенко, завідувач кафедри фізичного виховання Т. Кидалова та декан факультету фізичної культури старший викладач В. Жабенко [11, с. 1].

¹ У радянські часи як дату створення навчального закладу вказували 26 лютого 1921 р., коли колегія Укрголовпрофосу України ухвалила рішення про реорганізацію Інституту теоретичних наук у два самостійні навчальні заклади – Інститут народної освіти та Сільськогосподарський інститут.

*Ректор інституту І. Івах знайомить з експозицією музею
Міністра освіти УРСР О. Маринича (1972 р.)*

15 лютого 1981 р., напередодні 60-літнього ювілею закладу, рада педінституту підтримала пропозицію ректора, професора А. Копилова, про реконструкцію музею історії інституту та його офіційну реєстрацію. Експозиційну залу було перенесено в окрему аудиторію на третій поверх головного корпусу інституту. Було сформовано громадську раду з п'яти осіб, головою якої (за згодою) обрали викладача кафедри фізкультури Е. Левицького [5, с. 3], а керівником музейної кімнати – викладача М. Моцейка [8, с. 4]. Відкриття нової експозиції музею відбулося 1981 р. В урочистостях брали участь заступник Міністра освіти УРСР В. Курило, секретар Кам'янець-Подільського міського комітету КПРС А. Городецька, делегація Силістринського учительського інституту, випускники навчального закладу 1930-х років, студенти, викладачі та ін. [8, с. 4].

Про відкриття Музею історії повідомляли в газеті «Радянська освіта» (травень 1981 р.). У статті «... І літа оживають» йшлося про урочисту церемонію з цієї нагоди, на якій були присутні викладачі, студенти, ветерани, гості з Болгарії, Польщі, Узбекистану, випускники інституту. Присутні висловили слова подяки на адресу тих, хто створював музей, – художника Є. Модного, старшого викладача Е. Левицького, старшого лаборанта Д. Люби [12, с. 289].

У 1981 р. фонди оновленого музею нараховували 1177 експонатів (247 з яких – автентичні), що сформували вісім експозиційних розділів. Основою першого «Заснування інституту» стали фотографії

із зображенням викладачів Інституту народної освіти 1920–1930-х рр. – В. Бернацького, В. Герасименко, Н. Кожухова, О. Неселовського, Н. Гаморака, Г. Молотовського, І. Любарського, М. Курневича, а також відомих випускників і студентів – Л. Дмитерка, Т. Масенка, О. Кундзича, І. Сварика, Д. Копиці. До експозиції увійшли книги цих авторів, переважно з автографами. Подано інформацію про структуру інституту, кількість випускників.

В експозиційному розділі «Захисники Вітчизни» були світлини викладачів і випускників, які брали участь у подіях Другої світової війни: І. Зеленюка (ректор у 1947–1966 рр.), І. Іваха (ректор у 1967–1977 рр.), професорів Л. Коваленка, В. Тищенко, А. Кучерука, викладачів І. Слизького, Г. Раздимахи, М. Магдана [8, с. 4–5].

Експозиційний розділ «На магістралях науки» був присвячений досягненням викладачів і студентів інституту в науково-дослідній роботі, що засвідчували подані витяги з протоколів засідань захисту дипломних робіт, інформація про відрядження викладачів на наукові конференції, симпозіуми, конгреси; копії телеграм, відправлених АН УРСР; авторські свідоцтва; представлені томи Наукових записок інституту, монографій, методичних посібників; світлини з проведених наукових конференцій, а також фото професорів, докторів наук В. Тищенко, А. Кучерука, Л. Коваленка, І. Винокура, П. Щербини, П. Лаптіна.

Завершували музейну експозицію стенд «Художня самодіяльність», де були представлені світлини ансамблю народного танцю «Горлиця» (керівник – В. Седін), народної хорової капели (керівник – Б. Ліпман) та ін., а також стенд «Спортивні досягнення студентів», на якому були викладені грамоти, кубки, вимпели, медалі, зокрема фотографії випускника 1972 р., рекордсмена світу з метання молота, чемпіона XX Олімпійських ігор А. Бондарчука; випускника 1959 р., заслуженого майстра спорту, тренера збірної СРСР з гандболу І. Турчина; випускниці 1972 р., чемпіонки XXII Олімпійських ігор у Москві Н. Ткаченко (Турчиної) [8, с. 6–7].

Окремі предмети оновленої у грудні 1981 р. експозиції були визнані унікальними та взяті на облік Кам'янець-Подільським історичним музеєм-заповідником: 1) фото з автографами 24-х радянських космонавтів; 2) фото студентів, які несли Олімпійський вогонь; 3) факел «Олімпіада-80» [10, с. 3]. Останній здійснював методичне керівництво музеєм навчального закладу. Із серпня 1982 р. Музей історії був офіційно зареєстрований управлінням культури Хмельницької області за № 342 [10, с. 2–3].

*Ректор інституту А. Копилов знайомить з експозицією музею
Першого секретаря Хмельницького обласного комітету КПУ
В. Куратого (1990 р.)*

У листопаді 2000 р. для оновлення змісту експозиції та якісного оформлення Музею історії наказом ректора університету А. Копилова було введено посаду завідувача музею, на яку було призначено колишнього керівника навчального відділу О. Мігіню [7, Арк. 219].

У 2003 р. до 85-річчя з дня заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету музей було реставровано, а його експозицію переоформлено. Відповідно до нової концепції, затвердженої ректором О. Завальнюком, історію закладу відображали дев'ять експозицій: «Кам'янець-Подільський університет – один із первістків національної вищої школи в Україні» (1918–1920 рр.), «Кам'янець-Подільський інститут народної освіти» (1921–1930 рр.), «Кам'янець-Подільський інститут соціального виховання» (1930–1933 рр.), «Кам'янець-Подільський педагогічний інститут» (1933–1935 рр.), «Кам'янець-Подільський учительський інститут» (1939–1948 рр.), «Ректорський корпус», «Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут» (1948–1997 рр.), «Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет» (1997–2003 рр.), «Культурне життя університету», «Спортивне життя», «Кам'янець-Подільський державний університет» (2003–2008 рр.), «Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка» (2008 р.) [6, с. 1]. До кожної з експозицій увійшли документи, фотографії з історії університету, наукові праці викладачів, почесні відзнаки навчального закладу. До останньої групи, крім дипломів та грамот, відносимо

прапори якими був відзначений навчальний заклад: Пам'ятний прапор Хмельницького обласного комітету КП України за заслуги в розвитку соціалістичної економіки і культури (1967 р.) і перехідний Червоний прапор за перемогу у Всесоюзному соціалістичному змаганні (1981 р.). Розроблені експозиції Музею історії знайомили відвідувачів з викладачами, співробітниками, студентами й аспірантами, а також відомими випускниками навчального закладу.

Ректор університету О. Завальнюк проводить екскурсію в музеї Міністру освіти і науки України С. Ніколаєнку (2005 р.)

Упродовж вересня 2013 р. – березня 2015 р. завідувачем Музею історії був помічник ректора І. Костюк [4, Арк. 21, 25], а з квітня 2015 р. і до сьогодні – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва І. Паур. У 2017 р. завідувач музею проголосила акцію «Музейний експонат» яка закликає зберегти історію Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка і поповнити фонди фотографіями, альбомами, документами, конспектами, книгами, приладами, речами, що мають відношення до його діяльності. Ідею підтримали ректор, С. Копилов, декани В. Дубінський, В. Лабунець і І. Стасюк, завідувачі кафедр С. Абрамович, Т. Дуткевич, Л. Любінська, Л. Марчук, Л. Онуфрієва, О. Рарицький, І. Рибак і В. Степанков, професори В. Газін, О. Завальнюк (ректор 2003–2012 рр.) і Ю. Хоптяр, доценти А. Задорожнюк, О. Комарніцький, В. Федорчук і В. Шинкарюк.

Одним із заходів до відзначення 100-річчя університету, з ініціативи ректора С. Копилова, стало оновлення експозиції Музею історії. Сучасні стенди та експонати відображають історію навчального закладу як одного з провідних освітніх, наукових та культурних закладів Західної України. Ректор повсякчас сприяє поповненню фондів музею науковими виданнями з історії університету, архівними документами (студентська картка 1925 р.), нагородами, раритетними речами. Зокрема, Сергій Анатолійович подарував Музею історії поштову листівку, видану на початку ХХ ст. кам'янецьким видавцем Г. Шпізманом, з видом Технічного училища (нині – головний корпус Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка по вул. Огієнка, 61).

Завдяки ініціативі ректора, завідувач кафедри архівознавства, спеціальних історичних дисциплін та правознавчих дисциплін І. Рибак передав до музею стіл професора І. Винокура. Під час реорганізації кабінету Технічних засобів навчання до музею були передані цікаві екземпляри засобів навчання радянської техніки, що поповнили фонд речових пам'яток. С. Копилов передав до музею намальовану на початку 1970-х рр. студентами історичного факультету карту «Політична карта Європи напередодні Другої світової війни», яку використовував на лекціях з «Новітньої історії країн Європи та Америки» ректор (1977–2001) А. Копилов.

Ректор університету С. Копилов передає до музею спортивний кубок за I місце в XIII літній Універсіаді України серед ВНЗ II категорії (28 грудня 2017 р.)

Вагомий внесок у справу поповнення фондів зробили керівники факультетів В. Дубінський, декан історичного факультету, передав до музею навчальний посібник «Російська імперія: поліетнічність, територіальне розширення, занепад та розпад» (2017 р.) і речі професора І. Рибачка (барсетку, годинник, окуляри, ручку); В. Лабунець, декан педагогічного факультету, – відеокасети та фотоальбоми; І. Стасюк, декан факультету фізичної культури, – оригінальні медалі, почесні грамоти спортсменів, спортивний інвентар (тенісний та чоловічий гандбольний м'яч), залікові книжки, атестати про середню освіту, медичну довідку, копію трудової книжки студента факультету, а також речі заслужених тренерів України В. Ліщука та О. Шишкіна, екзаменаційні відомості зимової та літньої сесій 1974/75 н.р., у списках студентів яких є ім'я декана факультету фізичної культури (2002–2016 рр.) М. Солопчука.

На сьогодні Музей історії складається з основного та науково-допоміжного фондів. До першого увійшли писемні джерела, зокрема: архівні документи, меморіальні предмети, фотоматеріали, предмети медальєрики, нумізматики, фалеристики, твори мистецтва, речові пам'ятки. Найчисельнішою є група писемних джерел: рукописи наукових робіт, друковані наукові праці професорів, доцентів, учених – випускників університету, довідкова література з історії Кам'янець-Подільського університету, вітальні адреси та телеграми, листи, комплекти газет «Радянський студент» (1972–1990 рр.), «Студентський меридіан» (1991–2013 рр.).

Архівний фонд музею формують автобіографії, свідоцтва та атестати про отримання освіти, дипломи про присудження наукових ступенів і звань, трудові книжки окремих викладачів, залікові книжки студентів, документи з особових справ викладачів і студентів, наукових товариств, що існували в університеті, матеріали службової та громадської діяльності науково-педагогічних працівників.

У Музеї історії зберігаються документи й речі, що належали або пов'язані з життям і діяльністю його видатних особистостей: ректорів – І. Зеленока, І. Іваха, А. Копилова, О. Завальнюка; деканів – П. Родіна, В. Тищенко, А. Хоптяра, В. Дубінського; завідувачів кафедр – Н. Литовченко, М. Петрова, В. Шинкарюка, С. Абрамовича, Т. Дудкевич, Л. Марчук, Л. Любінської; професорів – І. Винокура, Л. Коваленка, Л. Балашова, В. Газіна, З. Яропуда; заслужених тренерів України – В. Ліщука, О. Шишкіна.

Значну частину музейного фонду становлять фотодокументи (близько 3,5 тис. світлин), що висвітлюють історію Кам'янець-Подільського університету з дня заснування і до сьогодні. До окремої

групи можна віднести альбоми випускників факультетів фізичної культури, історико-філологічного, фізико-математичного, педагогічного кінця 1960-х – початку 1990-х рр.

У Музеї історії зберігаються цікаві речові експонати і прилади, які використовувалися у навчальному процесі в другій половині ХХ ст. (проектор, діапроектор, діапозитиви, патіфон, телефон, фотоапарат «Зеніт», вимірювач тиску), професорський стіл початку ХХ ст. і стілець другої половини 1950-х рр.

Серед експонатів Музею – урядові нагороди та відзнаки університету: медалі та нагородні дошки за участь у міжнародних виставках «Інноватика в освіті України» (2010 р.), «Інноватика в сучасній освіті» (2011 р.), «Сучасні навчальні заклади» (2011 р.), «Сучасні заклади освіти» (2012, 2014, 2015, 2017 рр.), «Лідер сучасної освіти» (2012 р.), дипломи, грамоти та ін. Факультет фізичної культури щороку поповнює фонди спортивними кубками та медалями. У музеї експонуються спортивні кубки, отримані командами або спортсменами цього факультету упродовж 1957–2018 рр.

Подарунки до ювілеїв поповнили фонди Музею творами мистецтва. Ректор Київського національного університету ім. Т. Шевченка академік В. Скопенко разом із деканом філологічного факультету М. Наєнком подарували у день презентації Кам'янець-Подільського педагогічного університету (1997 р.) картину із зображенням головного «червоного» корпусу свого закладу. Колишній завідувач кафедри філософських дисциплін І. Юришинець на 85-річчя закладу подарував картину «Весна на Дністрі. Хотинська фортеця» (2003 р.). У музеї експонуються твори декоративно-прикладного мистецтва: керамічні вазы з вітальними карбуваннями на честь 60-річчя педагогічного інституту від учительського інституту м. Силістри (Болгарія) та освітян Хмельниччини (1981 р.), 85-річчя державного університету – від управління СБУ в Хмельницькій області (2003 р.), 90-річчя національного університету – від бурмістра м. Санока (Польща) (2008 р.).

Окрасою музею стали роботи випускників кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва, зокрема С. Пекний розробив дизайн-проект експозицій музею, вітражі на вікна виготовив Р. Дмитрук, портрет Івана Огієнка в образі Митрополита Іларіона намалювала О. Шпак. Студентки педагогічного факультету Д. Корній і Н. Банар під час фахової музейної практики розробили дизайн-проект стенду «Університет пишається своїми героями», буклет «Музеї Кам'янець-

Подільського національного університету імені Івана Огієнка», листівку «Музейний експонат».

Отже, Музей історії університету є важливим культурним осередком Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, тут щорічно проводиться майже триста групових та індивідуальних екскурсій для студентів та гостей університету, сотні консультацій для науковців, які досліджують історію закладу. Музей є базою практики для студентів спеціальності «Історія», «Образотворче мистецтво», «Туризм». У ньому проводяться різноманітні заходи виховного характеру, що сприяють популяризації наукових, культурних, спортивних досягнень викладачів і студентів університету та його кращих традицій.

Список використаних джерел і літератури

1. Алещенко М.І. Роль музею в житті Подільського державного аграрно-технічного університету. *Музейна справа на Поділлі: історія та сучасність*: зб.наук.пр. за підсумками всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 15 травня 2015 р. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015. С. 57–60.

2. Григоренко О., Чупира В. Музей історії Хмельницького національного університету. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої 120-річчю заснування Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника / від ред. Л.П. Станіславська. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2010. С. 161–167.

3. Іов І. Червона стрічка золотого ювілею (Репортаж з музею інституту). Радянський студент. 1971. № 4-5. 25 лютого (четвер). С. 2.

4. Костюк Ігор Олександрович (помічник ректора). Архів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Ф. 10. Оп.28-ос. Спр. 56. Арк. 21–25.

5. Левицкий Едуард Людвигович. Автобиография. Архів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Ф. 10. Оп. 28-А. Спр. 347. Арк. 3.

6. Мітіна О.П. Інформація про музей історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фонди Музею історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (далі – МІ КІНУ). 2012. 3 с.

7. Мітіна Олександра Петрівна. Архів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. ф. 10. оп. 3-ос. спр. 114. Арк. 219.

8. Музей истории института. Информация Каменец-Подольского педагогического института им. В.П. Затонского о работе музеев института. Рукопис. Фонди МІ КПНУ. 14 с.

9. Музей истории Каменец-Подольского педагогического института им. Затонского. Паспорт. Архів науково-методичного відділу Хмельницького обласного краєзнавчого музею. 1988. 6 арк.

10. Музей історії педагогічного інституту імені В. Затонського. Паспорт музейної кімнати. / укладач М.А. Моцейко. Фонди МІ КПНУ. 4 с.

11. План святкування 50-річчя педагогічного інституту ім. В.П. Затонського. 50. Матеріали ювілею Кам'янець-Подільського державного педінституту ім. В.П. Затонського. 1971. С. 1–8.

12. Солопчук М. Едуард Людвігович Левицький. Кам'янець-Подільський державний університет в особах / за заг. редакцією О. Завальнюка. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2003. Т. 1. С. 287–292.

13. Уніфікований паспорт музею історії педінституту / укладач С.А. Якубова. Архів науково-методичного відділу Хмельницького обласного краєзнавчого музею. 1996. № 220. 2 арк.

14. Уніфікований паспорт музею Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / укладач О.П. Мітіна. Фонди МІ КПНУ. 2010. 6 с.

The article describes the creation and the main stages of the formation of the Museum of History of Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University. The scientific research and exposition work of museum workers during different periods of its existence is described.

Key words: *museum, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University, museum head, exposition, foundations.*

Одержано 25 січня 2018 року